

ADAM ŁOPATKA

III ZJAZD POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ

Każdy kolejny Zjazd kierowniczej siły narodu polskiego — Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej — ujmuje wszystkie węzłowe problemy aktualnej sytuacji politycznej, gospodarczej i kulturalnej kraju. W toku obrad Zjazdu znajdują odzwierciedlenie kluczowe problemy sytuacji politycznej całego świata, a zwłaszcza sytuacji politycznej w Europie.

5-letni okres czasu dzielący III Zjazd PZPR od II Zjazdu, który odbył się w marcu 1954 r., stanowi dla Polski całą epokę historyczną. Stanowi on też epokę dla dziejów międzynarodowego ruchu robotniczego i dla światowej walki o pokój.

III Zjazd uświadomił Partii i całemu narodowi miejsce Polski w toczącej się walce dwóch przeciwstawnych sobie współcześnie systemów społecznych — systemu socjalistycznego i systemu kapitalistycznego. Zjazd wskazał jasną perspektywę tej walki na najbliższe lata i uwypuklił stale rosnącą siłę systemu socjalistycznego i postępujący proces osłabiania i rozkładu systemu kapitalistycznego. Zjazd ocenił, że współzawodnictwo socjalizmu z kapitalizmem w skali światowej wkracza obecnie w decydujący etap. Zjazd wskazał, że dzięki parokrotnie szybszemu tempu rozwoju ekonomicznego krajów socjalistycznych, a przede wszystkim ZSRR, kraje socjalistyczne w ciągu najbliższych 7—10 lat osiągną produkcję na głowę mieszkańca wyższą, niż przodujące kraje kapitalistyczne. Przodująca siła obozu socjalistycznego — Związek Radziecki — osiągnie w tym okresie produkcję globalną i produkcję na głowę mieszkańca wyższą niż przodujący kraj świata kapitalistycznego — Stany Zjednoczone AP. Dzieje się tak dlatego, że kapitalizm nie jest w stanie wyzwolić się od wewnętrznych sprzeczności paraliżujących jego gospodarkę. Prawidłowością kapitalizmu są zastoje i kryzysy ekonomiczne. Natomiast prawidłowością socjalizmu jest szybkie tempo rozwoju gospodarczego. Zjazd realistycznie ocenił, że aczkolwiek kapitalizm znajduje się u schyłku swego życia, nie leży jednak jeszcze na łożu śmierci. Zwycięstwo nad kapitalizmem w dziedzinie ekonomiki zależy przede wszystkim od dalszego szybkiego i pokojowego rozwoju gospodarki krajów socjalistycznych.

Świadectwem wielkiej klęski imperializmu i słabości kapitalizmu jest stale postępujący rozkład systemu kolonialnego. Zależne od mocarstw

imperialistycznych i utrzymywane w kolonialnym jarzmie kraje Azji, Afryki i Ameryki Łacińskiej wyzwalają się jeden po drugim spod panowania imperializmu. Pomocą dla ludów i narodów uciśnionych w ich walce przeciwko imperializmowi jest istnienie i rozwój krajów obozu socjalistycznego. Z drugiej strony, również niesocjalistyczne państwa, które wyzwoliły się spod panowania imperializmu, stanowią nową wielką siłę w walce o pokój przeciwko imperializmowi i są w tym zakresie sojusznikami obozu socjalizmu oraz odgrywają pozytywną rolę w polityce międzynarodowej.

III Zjazd wykazał dobitnie, że dziejowe zmagania socjalizmu z kapitalizmem będą rozstrzygnięte na korzyść socjalizmu na drodze pokojowej. Jednocześnie Zjazd wskazał, że rozpętanie przez imperializm trzeciej wojny światowej miałyby nieuchronnie jako skutek zagładę światowego systemu kapitalistycznego. Zjazd opowiedział się zdecydowanie — zgodnie z najgłębszymi pragnieniami wszystkich uczciwych ludzi na świecie — przeciwko wojnie, przeciwko polityce zimnej, a tym więcej, gorącej wojny, opowiedział się za pokojowym rozstrzygnięciem dziejowych zapasów socjalizmu z kapitalizmem.

III Zjazd jeszcze raz stwierdził uroczyście, że u podstawy polskiej polityki zagranicznej leży braterska przyjaźń i niewzruszony sojusz z ZSRR. Stanowi on trwałą i nieprzemijający akcent naszej polityki zagranicznej. Przyjaźń ze Związkiem Radzieckim oparta jest na głębokiej wspólnocie ideowej, na leninowskich zasadach internacjonalizmu, wpływa z potrzeb obydwu państw i leży w żywotnych interesach Polski. Polityka zagraniczna Polski opiera się także na braterskiej współpracy z Czechosłowacją i Niemiecką Republiką Demokratyczną. Polska — stwierdził Zjazd — jest nierozzerwalnie związana z obozem państw socjalistycznych. W tej przynależności do wielkiej wspólnoty państw socjalistycznych zawarta jest wielka szansa historyczna naszego narodu. Zjazd opowiedział się za niewzruszoną jednością obozu państw socjalistycznych i przeciwko rozbijackiej i rewizjonistycznej polityce przywódców Związku Komunistów Jugosławii. Zjazd opowiedział się za polityką pokojowej współpracy i rozwoju stosunków ze wszystkimi państwami, które tego pragną.

III Zjazd uchwalił wytyczne rozwoju gospodarczego Polski na lata 1959—1965. Cyfry zawarte w tych wytycznych ułożone są tak, aby godzić w sposób możliwie najszlachetniejszy potrzeby dalszego wzrostu płac i dochodów ludności z potrzebami nakładów inwestycyjnych naszej gospodarki narodowej. Zjazd uznał to za podstawowy warunek dalszego socjalistycznego rozwoju gospodarki narodowej oraz za warunek dal-

szego podnoszenia stopy życiowej narodu. Globalna produkcja przemysłowa ma wzrosnąć do 1965 r. o 80%, globalna produkcja rolna ma wzrosnąć o 30%, zaś realny wzrost płac oraz dochodów wsi ma wynosić 33—35%. Przy tym jako punkt wyjścia przyjmuje się stan z 1958 r.

W zakresie rozwoju rolnictwa Zjazd wypowiedział się za taką polityką, która będzie umiejętnie kojarzyć walkę o wzrost produkcji rolnej z walką o wszechstronne umocnienie socjalistycznego sektora w rolnictwie i o rozwój chłopskich gospodarstw zespołowych. W uchwałach i dyskusji zjazdowej Partia wyraźnie wskazała masom pracującym wsi, że droga stałego wzrostu dobrobytu i kultury narodu wiąże się z perspektywą socjalistycznej przebudowy wsi. Przebudowa ta będzie się odbywać stopniowo drogą rozbudowy samorządnych i spółdzielczych organizacji chłopskich, tj. spółdzielni produkcyjnych, kółek rolniczych itd.

III Zjazd wskazał na szerokie możliwości wzrostu wydajności pracy we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej. Podkreślił przy tym, że wzrost wydajności pracy jest podstawowym źródłem wzrostu stopy życiowej ludzi pracy i rozwoju gospodarki narodowej. Zaś dźwignią wydajności pracy jest przede wszystkim postęp techniczny. Podstawą postępu technicznego musi być odpowiednie zaplecze naukowo-badawcze, konstruktorskie oraz wynalazczość. Zjazd wskazał, że dalszą, bardzo istotną dźwignią wydajności pracy jest poprawa stanu organizacji pracy.

III Zjazd wytyczył bardzo poważne zadania w zakresie rozwoju nauki, oświaty i kultury. Zjazd stwierdził, że z istoty ustroju socjalistycznego wypływa stale rosnąca rola nauki w życiu społeczeństwa. Szczególne zadania postawił Zjazd przed naukami społecznymi, które wg oceny Zjazdu — mimo uzyskanych osiągnięć — stanowią najwięcej zapóźniony odcinek frontu nauki. Szczególna rola nauk społecznych wypływa stąd, iż są one ściśle powiązane z ideologią i polityką, a więc z walką o socjalizm, która rozgrywa się w kraju. Nauki społeczne w większym, aniżeli dotychczas stopniu winny kształtować socjalistyczną świadomość społeczeństwa. Nauka — stwierdził Zjazd — musi być ściśle i wszechstronnie powiązana z procesem budownictwa socjalistycznego w Polsce, musi wyprzedzać życie, wskazując mu nowe horyzonty. Zjazd uznał za konieczne zbliżenie całego systemu szkolnictwa i oświaty do życia. Naczelnym zadaniem szkoły powinno być przygotowanie młodzieży do pracy produkcyjnej i społecznie użytecznej. Zjazd wytyczył podstawowe kierunki reformy systemu szkolnictwa w Polsce. Zjazd uznał, że naczelnym założeniem polityki kulturalnej, wpływającym z całej historii nowoczesnego ruchu robotniczego, jest oparcie twórczości kulturalnej na światopoglądzie i metodologii marksizmu-leninizmu. Zjazd opowiedział się za literaturą reali-

styczną w swej formie i socjalistyczną w swej wymowie ideowej i stosunku do świata i losów człowieka. Zjazd uznał, że taka literatura jest przede wszystkim warta jak największego upowszechnienia. Zjazd stwierdził, że Partia popiera także twórczość postępową, chociaż jej twórcy nie stoją na gruncie marksizmu, a także twórczość artystyczną odpowiadającą zdrowym wewnętrznym potrzebom człowieka, potrzebie odpoczynku, odprężenia i rozrywki.

III Zjazd wytyczył drogi dalszego umacniania demokratyzmu socjalistycznego w całym naszym życiu społecznym i państwowym. Zjazd uznał za konieczne dalsze przeprowadzanie procesu decentralizacji zarządzania, dalszy wzrost uprawnień rad narodowych, dalsze umacnianie samorządu robotniczego w zakładach pracy, dalsze umacnianie spółdzielczości i innych samorządowych organizacji ludzi pracy. Zjazd wychodził przy tym z założenia, że udział mas pracujących w rządzeniu jest najlepszą szkołą socjalizmu, i wytyczył kierunek na dalszy wzrost udziału ludzi pracy, a zwłaszcza klasy robotniczej w rządzeniu. Zjazd uznał za niezbędne dalsze umacnianie praworządności ludowej, i to zarówno w stosunkach państwa do obywateli, jak i w stosunkach obywateli wobec państwa. Wskazał na palącą potrzebę umocnienia dyscypliny społecznej obywateli oraz na potrzebę szybkiego i stanowczego przewyciężenia różnych niedomagań w funkcjonowaniu aparatu państwowego.

III Zjazd jeszcze raz potwierdził pełną wolność sumienia i wyznania w Polsce. Zjazd stwierdził, że Kościół jest oddzielony od państwa i może działać swobodnie jedynie na zasadzie uznania istniejącego w Polsce ustroju społecznego oraz postępowania zgodnego z racją stanu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej. Działalność duszpasterska nie może być w żadnym razie wykorzystywana do celów politycznych sprzecznych z interesami państwa ludowego, do przeciwstawiania wierzących niewierzącym i do atakowania polityki Partii i władzy ludowej.

III Zjazd skonstatował rozszerzenie się w ostatnich latach społeczno-politycznej bazy państwa ludowego. Wyraża się to przede wszystkim w tym, że kierownictwo polityczne w państwie sprawuje PZPR nie sama, ale wspólnie z partiami sojuszniczymi: Zjednoczonym Stronnictwem Ludowym i Stronnictwem Demokratycznym w ramach Frontu Jedności Narodu. Partie te uznają w pełni kierowniczą rolę PZPR i stoją na gruncie budownictwa socjalistycznego. Zjazd stwierdził, że we wszystkich dziedzinach życia naszego kraju jest pole dla pracy i inicjatywy wszystkich działaczy politycznych demokracji socjalistycznej, dla partyjnych i bezpartyjnych patriotów Polski.

III Zjazd stwierdził, że szczególnie doniosłą rolę w procesie wychowa-

nia młodego pokolenia spełniają organizacje ideowo-polityczne młodzieży — ZMS i ZMW oraz ideowo-wychowawcza organizacja — ZHP. Związki te wychowują młodzież w duchu socjalizmu i działają pod ideowym kierownictwem partii, opierając się na fundamentalnej zasadzie jedności ideowo-politycznej młodego pokolenia.

III Zjazd jeszcze raz potwierdził, że teoria marksizmu-leninizmu jest wyłączną podstawą działalności PZPR. Marksizm-leninizm jest teorią żywą, twórczą, wiecznie rozwijającą się. Bez stosowania podstawowych zasad teorii marksistowsko-leninowskiej nie może być mowy o zwycięstwie socjalizmu. Zasady te są oparte na doświadczeniach walki rewolucyjnej klasy robotniczej o władzę oraz na doświadczeniach budownictwa socjalistycznego w ZSRR i wszystkich innych państwach socjalistycznych. Zasady te mają znaczenie powszechne i nieprzemijające.

Zjazd podkreślił doniosłość uchwał XX i XXI Zjazdu KPZR dla polskiego i całego światowego ruchu robotniczego i dla całego obozu socjalistycznego oraz wyraził pełną solidarność PZPR z tymi uchwałami.

III Zjazd wykazał konsolidację i jedność w Partii i w światowym ruchu robotniczym. Zjazd do końca wyjaśnił istotę odchylenia od linii generalnej partii: zarówno odchylenia o charakterze dogmatyczno-sekciarskim, jak i odchylenia o charakterze rewizjonistycznym. Zjazd uznał, że na obecnym etapie rewizjonizm stanowi główne niebezpieczeństwo dla Partii, a to ze względu na obiektywny związek rewizjonizmu i antysocjalistycznych sił społecznych. Zjazd ocenił, że odzyskana i umocniona w praktycznym działaniu jedność Partii stanowi wielką zdobycz Partii i wszystkich ludzi pracy w Polsce. Jedność tę należy umacniać i nigdy w przyszłości nie dopuścić do jej osłabienia i naruszenia.

Zjazd uznał, że w dalszej swej działalności Partia winna polepszać jakościowo swój skład osobowy, winna umacniać człon robotniczy w Partii, winna utrwałać swoją pozycję kierowniczą w kraju, umacniać swój autorytet i doskonalić metody swego działania, winna skoncentrować wysiłek wszystkich swoich organizacji na urzeczywistnianiu zadań wytyczonych przez III Zjazd. Partia winna szybko przewyciężyć niedociągnięcia w swej pracy ideologiczno-wychowawczej, winna rozwinąć szeroką ofensywę myśli marksistowsko-leninowskiej, aby idee partii owładnęły umysłami i sercami wszystkich ludzi pracy w kraju.

III Zjazd potwierdził głęboką prawdę dziejową, że socjalizm przyniósł Polsce niepodległość i że tylko socjalizm gwarantuje niezawisłość, bezpieczeństwo i dalszy wszechstronny rozwój Polski.

III Zjazd uznał jednomyślnie, że zawarta w uchwałach Kongresu Zjednoczeniowego teza o istnieniu prawicowo-nacjonalistycznego odchylenia

w Partii była bezpodstawna i błędna i wszelkie uchwały w tej sprawie unieważnił. Zjazd stwierdził, że VIII Plenum KC PZPR w październiku 1956 r. położyło kres przejściowemu, lecz poważnemu kryzysowi politycznemu w Partii i w stosunkach między Partią a społeczeństwem.

Owoce dziewięciodniowych obrad Zjazdu są dokumenty jednomyślnie przyjęte przez Zjazd. Zjazd przyjął „Uchwałę o węzłowych zadaniach polityki partii”, „Uchwałę w sprawie wytycznych rozwoju gospodarki narodowej w latach 1959—1965” i „Uchwałę o wytycznych polityki partii na wsi”. Zjazd uchwalił nowy „Statut Partii” oraz wybrał centralne organa partii: Komitet Centralny i Centralną Komisję Rewizyjną. Nowo wybrany Komitet Centralny powołał ze swego grona 12-osobowe Biuro Polityczne oraz 8-osobowy Sekretariat KC i wybrał Władysława Gomułkę na I sekretarza KC, a także wyłonił Centralną Komisję Kontroli Partijnej.

W obradach III Zjazdu brały udział 44 delegacje bratnich partii komunistycznych i robotniczych. W przemówieniach powitalnych przedstawiciele tych partii dali wyraz jedności światowego ruchu robotniczego i jedności ideowej i politycznej partii komunistycznych. Wszyscy przedstawiciele partii reprezentowanych na Zjeździe dali wyraz aprobachie swoich partii dla polityki PZPR i polityki władzy ludowej w Polsce, i to zarówno polityki międzynarodowej, jak i polityki wewnętrznej.

III Zjazd dobitnie i naocznie wykazał, że znaczenie i powaga Polski w świecie zależą od wzrostu potencjału ekonomicznego, politycznego i kulturalnego naszego kraju i od poparcia, jakiego udzielają nam ZSRR, ChRL i wszystkie inne państwa socjalistyczne oraz partie komunistyczne i robotnicze we wszystkich krajach świata. Szczególnie krzepiące dla każdego Polaka były oświadczenia przedstawicieli wszystkich reprezentowanych na Zjeździe partii, popierające nasze prawa do Ziemi Zachodnich i naszą granicę na Odrze i Nysie Łużyckiej. Mówiąc o tej granicy przewodniczący delegacji KPZR, N. Ignatow, oświadczył między innymi:

„Dawno już należało zrozumieć, że granica na Odrze i Nysie — to jedyna naprawdę uzasadniona i sprawiedliwa granica między Polską a Niemcami, granica, którą Związek Radziecki uważa za nietykalną. Niejednokrotnie wskazywaliśmy, że każdy kto próbowałby naruszyć istniejące granice państwa polskiego lub jakiegokolwiek innego kraju obozu socjalistycznego, będzie miał do czynienia ze Związkiem Radzieckim i wszystkimi uczestnikami Układu Warszawskiego, a posiadamy odpowiednie uspokajające środki dla agresorów i nie robimy z tego tajemnicy”. (Trybuna Ludu z 12. III. 1959 r.).

Obrona granicy na Odrze i Nysie — jak podkreślił przewodniczący delegacji SED H. Mattern — jest nie tylko sprawą Polaków, ale i Niemców. Powiedział on w tej sprawie:

„Nigdy nie dopuścimy do tego, żeby nasza wspólna granica pokoju na Odrze i Nysie została naruszona przez wrogich ludom militarystów i wspólnie będziemy jej bronić na Łabie“ (tamże).

W cytowanych tu oświadczeniach jeszcze raz zademonstrowana została prawda historyczna, że rozkwit i pomyślność Polski związane są nierozdzielnie z budową socjalizmu i z uczestnictwem Polski w wielkim obozie państw socjalistycznych. Zjazd jeszcze raz dał świadectwo prawdzie, że silną i rozkwitającą może być tylko Polska Socjalistyczna.